

"...

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

“.....

Temel hak ve ödevlere ilişkin emredici düzenlemeler Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının ikinci kısmında belirtilmiş olup, bu kısım içerisindeki Sosyal ve Ekonomik Haklar başlıklı 42. maddesinde, eğitim ve öğretim hakkının ve 48. maddesinde de, çalışma ve sözleşme hürriyetinin düzenlendiği, söz konusu madde de yer alan emredici düzenlemelere göre; kimsenin eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamayacağı, eğitim ve öğretimin, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, devletin gözetim ve denetimi altında yapılacağı, eğitim öğretim kurumlarında sadece eğitim, öğretim, araştırma ve inceleme ile ilgili faaliyetlerin yürütüleceği, bu faaliyetlerin her ne suretle olursa olsun engellenemeyeceği, özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esasların, devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak kanunla düzenleneceği, ilk ve orta dereceli özel eğitim ve öğretim kurumları kurulabileceği, eğitim ve öğretim alanında faaliyet göstermek üzere kurulacak bu özel teşebbüslerin, milli ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmalarını sağlayacak önlemlerin de devletçe alınması gerektiği, eğitim ve öğretim hakkı ve ödeviyle, çalışma sözleşme hürriyetinin temel hak ve hürriyet olarak sosyal ekonomik haklar ve ödevler içerisinde düzenlendiği anlaşılmış olup, eğitim ve öğretim hakkı ve ödevinin, bu etkinlikte hem eğitilen ve öğrenen bireyler açısından, hem de eğiten ve öğreten bireyler açısından Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 17. maddesinde düzenlenen kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirmeye yönelik hak ve özgürlük olarak da değerlendirilmesi gerekmektedir.

Toplumların tarihsel gelişim ve değişim süreci içerisinde, demokratik siyasal yapılanmalarla şekillenen demokratik toplum düzenleri içerisinde eğitim ve öğretim etkinlikleri, giderek bireyin kendisini geliştirmesi için vazgeçilmez bir bireysel özgürlük halini almıştır. Bireyin yaşamının her alanında çeşitli şekillerde karşı karşıya geldiği ve onu sürekli olarak etkileyen eğitim - öğretim etkinliğinin devlet tarafından düzenlenmesi konusu tüm yurttaşların çağın getirdiği bilgi birikiminden eşit düzeyde yararlanması ve bireysel donanımlarının artırılması açısından demokratik devletler için zorunluluk halini almıştır. Ancak devletin mali kaynaklarının kısıtlılığı karşısında, siyasal değişim süreci içerisinde kamusal bir işlev kazanan eğitim öğretim etkinliği alanına, devletin yanında bireyin donanımlarının artırılması amacıyla, devlet tarafından belirlenen kurallar doğrultusunda hareket etmek ve onun denetimine açık olmak üzere özel teşebbüsün de girmesini gerektirmiş ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 42. maddesinde de bu konuyla ilgili emredici düzenlemelere yer verilmiştir.

Diğer taraftan özel okul işletmeciliğinin, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 48. maddesinde düzenlenen çalışma ve sözleşme hürriyeti kapsamında değerlendirilmesi gerektiği açık olup, bu alandaki bireysel özgürlüğün de temel hak ve ödevler içerisinde Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 17. maddesindeki kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkıyla birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

Gerek eğitim hakkı ve ödevi, gerekse çalışma ve sözleşme hürriyeti birer temel hak ve ödev olarak Anayasanın 13. maddesinde temel hak ve ödevler için öngörülen korumadan yararlanmaktadırlar. Bu anlamda her iki hak ve özgürlük alanında yasayla getirilecek olan

sınırlandırmalar demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olamayacağı gibi, öngörüldükleri amaç dışında da kullanılamazlar. Öte yandan sınırlama gerekçeleri de zaten aynı Anayasa maddesi içerisinde sayılarak belirtilmiştir; Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, milli egemenliğin, Cumhuriyetin, milli güvenliğin, kamu düzeninin, genel asayişin, kamu yararının, genel ahlakın ve genel sağlığın korunması amacıyla ve Anayasanın ilgili maddelerinde öngörülen özel sebeplerle, Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olarak kanunla sınırlama yapılabileceği düzenlenmiştir. Buradan da anlaşılacağı üzere temel hak ve ödevler normlar hiyerarşisi içerisinde yasadan daha alt statülü bir normla sınırlanamayacağı gibi, sınırlama konusunda yasayla yapılan düzenlemelerle daha alt statülü bir normla sınırlanamayacağı gibi, sınırlama konusunda yasayla yapılan düzenlemelerle daha alt statülü normlara yetki verilmesi de söz konusu olamayacaktır.

Bütün bu değerlendirmeler ışığında, 625 sayılı Yasanın 15. maddesi özel öğretim kurumlarının geçici veya sürekli olarak kapatılması konusunda gerekçeleri belirlemeyerek, gerekçelerin belirlenmesini, yasa yanında, tüzük, yönetmelik ve hatta umumi emirlere bırakmış olması durumu karşısında, demokratik toplum düzeninin vazgeçilmez temel hak ve ödevleri olarak değerlendirilmesi gereken eğitim ve öğretim hakkı ve ödeviyle, çalışma ve sözleşme hürriyetinin, sınırlamanın da ötesinde, sürekli kapatma yaptırımıyla ortadan kaldırılması sonucunu doğuracağı şüphesiz olduğundan, gerekçelerin belirlenmesi konusunda da yasadan daha alt statülü normlara yetki verilmiş olduğundan ve 'hareketin ağırlık derecesine göre' ifadesinin ise, hareketi düzenleyecek normların eşit statülü olmaması nedeniyle, daha ağır bir hareketin daha alt statülü normla düzenlenmesi durumunda hangi hareketin daha ağır olduğu konusunda tereddütler getireceğinden, geçici kapatma yaptırımında da, geçici olmanın tanımlaması veya azami süresi belirlenmemiş olduğundan, Anayasanın 13. maddesindeki temel hak ve ödevlerin sınırlandırılmasına yönelik düzenlemelere aykırı görülmüştür.

Öte yandan, söz konusu Yasa maddesindeki geçici ve sürekli kapatma yaptırımları; geçici kapatmanın azami süresinin belirlenmemiş olması durumu da göz önüne alındığında, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 38. maddesindeki 'idarenin kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran müeyyide uygulayamayacağı' yolundaki emredici norma da yukarıda belirtilen gerekçelerle aykırı görülmüştür.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu işlemde uygulanmış olan 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununun 15. maddesinin; yukarıda anılan gerekçelerle Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 17., 42. ve 48. maddeleri bağlamında, 13. ve 38. maddelerine aykırı görüldüğünden, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 152. maddesi gereğince iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulmasına, başvurunun Anayasa Mahkemesi'ne ulaşmasından itibaren beş ay süreyle davanın görüm ve çözümünün ertelenmesine, 1.11.2001 gününde oybirliğiyle karar verildi."